

KUD 502.1

## **E DREJTA EKOLOGJIKE - PËRKUFIZIMET, KARAKTERISTIKAT, NORMA JURIDIKE, PARIMET BAZIKE**

*Selvete Berbati  
sberbati@gmail.com*

### **Abstrakt**

Mbrojtja e ekosistemeve, përkatësisht mbrojtja e mjedisit (ambientit) jetësor aktualisht përbën pjesën përbërëse të zhvillimit ekonomik dhe atij social të pothuaj, çdo vendi në botë. Te gjitha ato shtete dhe subjektet e ndryshme fizike e juridike brenda përbrenda tyre, të cilat duan ta ruajnë dhe mbrojnë mjedisin e tyre; diversitetin biologjik, kanë për detyrë të ndërtojnë mekanizma adekuat juridik, profesional, shkencor dhe politik, në mënyrë që mjedisi jetësor të ruhet dhe mbrohet sa më mirë, vazhdueshëm dhe me efikasitet.

**Fjalët kyqe:** e drejta, juridike, e drejta ekologjike, mbrojtje, mjedis, parim.

### **Hyrje**

Duke e parë atë që po ndodh sot me sistemin ekologjik në globin tonë tregon se bota nuk e ka paramenduar se do të arrij në një situatë të tillë, situatë të pakëndëshme.

Problemet ekologjike, rrjedhimisht të mjedisit dhe mbrojtjes së tij janë shumë me komplekse dhe me shumështresore se sa që zakonisht mendohet.

Ndërgjegjja e ulët pakujdesia e madhe, lakmia galopante për profit deri në pangopësi, shfrytëzimi irracional i resurseve dhe pasurive natyrore, përdorimi i teknologjive të dëmshme, përkundër masave, për çdo ditë e më tepër po e dëmtojnë e rrezikojnë mjedisin lokal e global.

E drejta nacionale sikurse edhe e drejta ndërkombëtare ekologjike kanë dhe do të kenë një rol të jashtëzakonshëm në mbrojtjen dhe përparimin e mjedisit jetësor-natyror, në ndërtimin e shoqërisë së mbështetur në parimet e zhvillimit të qëndrueshëm, si dhe në respektimin dhe zbatimin praktikë të kritereve, të cilët thelbësisht ndikojnë në cilësinë e jetës njerëzve në glob.

## **2. E drejta ekologjike**

### **2.1. Përkufizimet nacionale – konceptuale, tiparet, karakteristikat themelore dhe parimet e së drejtës ekologjike**

=====

E drejta nacionale sikurse edhe e drejta ndërkombëtare ekologjike aktualisht dhe në të ardhmen, kanë rrol dhe rëndësi të jashtëzakonshëm në mbrojtjen dhe përparimin e mjedisit jetësor – natyror; në ndërtimin e shoqërisë mbështetur në parimet e zhvillimit të qëndrueshëm, si dhe në respektimin dhe zbatimin praktikë të kriterëve, të cilët thelbësisht ndikojnë në cilësinë e jetës së njerëzve në glob.

E drejta ekologjike (angl. Environment laë, gjerm. Umveltrecht-edr. e mjedisit), si degë e veçantë e së drejtës, është tërësi e normave juridike, me të cilat rregullohet dhe orientohet ndikimi i njeriut, në mjedisin (rrethin – ambientin) e tij natyror, me qëllim të mbrojtjes së mjedisit jetësor dhe mbrojtjes së balancimit (ekuilibrit) ekologjik.<sup>139</sup>

Nga një këndvështrim tjetër, e drejta ekologjike është tërësi komplekse dhe ndervepruese e (interlocking body) konventave, traktateve dhe ligjeve e cila gjerësisht rregullon interakcionin e qenieve humane me mjedisin (ambientin) biofizik ose natyral – drejtë qëllimeve për reduktimin e goditjeve (impacts) të aktiviteteve njerëzore.

Materia rregulative e së drejtës ekologjike, mund të klasifikohet në dy fusha kryesore: kontrollin e ndotjes dhe remediation dhe konservimin e resurseve (pasurive) dhe menaxhimin.

Nga perspektiva ekonomike, rregullativa juridike do të duhej kuptuar si preventivë e eksternaliteteve të tanishme dhe të ardhshme, por edhe si mbrojtje e resurseve të përgjithshme nga veprimet- dëmtimet individuale.<sup>140</sup>

Pikërisht për shkak të interdisciplinaritetit dhe kompleksitetit të saj, studiuesit përballën me vështirësi të caktuara, në përkufizimin e së drejtës ekologjike. Mirëpo, megjithatë, mund të konstatohet-thuhet se e drejta ekologjike përfshinë të gjitha normat juridike (në kuptimin material – juridik, organizativ dhe procedural) të cilat kanë të bëjnë me mbrojtjen e mjedisit, me menaxhimin dhe ekonomizimin racional të tij, rivenien (restituimin) e gjendjes së mëparshme, planifikimin e të gjitha procedurave dhe veprimeve, qëllimi i të cilave është drejtpeshimi i elementeve natyrore dhe atyre artistikisht të krijuara të mjedisit – në nderlidhshmerinë e tyre reciproke – dhe në këtë mënyrë të parandalohen ndikimet negative e të dëmshme në natyrë.<sup>141</sup>

## **2.2. Karakteristikat themelore të së drejtës ekologjike**

Karakteristikat themelore të së drejtës ekologjike janë:

---

<sup>139</sup> Drenovak, Mirjana, Ekolosko pravo, strucna grupa- seminar 425. Fq. 7.

<sup>140</sup> Envirovimental law, [http://en.Wikipedia.org/wiki/Environmental\\_law](http://en.Wikipedia.org/wiki/Environmental_law), fq. 1.

<sup>141</sup> Pravo okolisa (pravo zastite okolisa), pravna grana i interdisciplinarni studijski predmet, materiali pa emer e mbiemer të caktuar, fq. 4.

=====

- Marrëdhënia ekologjike – juridike;
- Norma ekologjike – juridike;
- Parimet themelore të së drejtës ekologjike.

E drejta ekologjike është disiplinë komplekse, shumëdimensionale dhe dinamike, të cilën e karakterizojnë multidisiplinariteti; objektiviteti i veçantë, metoda e studimit, si dhe parimet e mëvetësishme dhe specifike. Diferencia specifika e cila indikon në dallimin në mes të së drejtës ekologjike (natyrës së asaj që quhet ekologjike) dhe degëve të tjera të së drejtës, është ekzistimi i marrëdhënies ekologjike – juridike si objekt i së drejtës ekologjike.

Përderisa siç është potencuar dhe sqaruar edhe më parë, marrëdhënia juridike nënkupton, atë marrëdhënie shoqërore i cili është i rregulluar nga e drejta, nga normat juridike, përkatësisht është marrëdhënie në të cilën njerëzit janë të detyruar që të sillen në pajtim me normat juridike, objekti i së drejtës ekologjike është marrëdhënia juridike-ekologjike e cila ngërthen disa vlera të caktuara, të veçanta dhe tejet të rëndësishme ekologjike.

Këto vlera parësisht janë:

E drejta në jetë dhe në mjedis të shëndosh jetësor;

E drejta në zhvillim të qëndrueshëm ekonomik në kushte të reja tekniko-teknologjike, krahas përparimit të vazhdueshëm të cilësisë së mjedisit jetësor;

E drejta në shfrytëzimin racional të resurseve natyrore dhe energjetike, të cilët sigurojnë zhvillim të qëndrueshëm të mjedisit jetësor;

E drejta në parandalimin, zvogëlimin dhe pengim të të gjitha formave të ndotjes së mjedisit jetësor;

E drejta në mbrojtje të integritetit të biosferës, duke inkorporuar këtu edhe kushtet natyrore klimatike dhe nderllojshmerinë biologjike;

E drejta në mbrojtje nga importi i teknologjive të ndyra;

E drejta në qasje të informative përkitazi me gjendjen e mjedisit jetësor;

E drejta e pjesëmarrjes në vendosje mbi zhvillimin e sistemit të mbrojtjes së mjedisit jetësor dhe të vlerësimit të rrezikut të zhvillimit të planifikuar lidhur me mjedisin jetësor dhe njeriun;

E drejta në arsimin adekuat dhe në forcimin e nivelit të vetëdijes në fushën e mbrojtjes së mjedisit jetësor;

E drejta në sendërtimin e bashkëpunimit ndërkombëtar;

E drejta në vlerësimin human të njeriut dhe të zhvillimit të tij.

Emërues i përbashkët, korelat reverzibil i të drejtave të siperapostrofuara, është detyra e të gjithëve, që ta mbrojnë mjedisin jetësor.<sup>142</sup>

---

<sup>142</sup> Drenovak, Mirjana op. cit., fq. 6-9.

### **2.3. Norma juridike – ekologjike**

Është normë juridike e cila rregullon marrëdhënien juridike – ekologjike. Në rregullimin e marrëdhënieve juridike reciproke (të ndërsjella) të subjekteve të së drejtës, mund të përdoren dy metoda bazike:

Metoda e koordinimit, përkatësisht e pajtimit të vullneteve (p.sh. marrëdhënia kontraktuese në të drejtën civile dhe ndërkombëtare, kërkesa për njohjen e së drejtës, në të drejtën administrative etj);

Metoda e subordinimit, gjegjësisht imponimi i detyrimit (p.sh. sanksionet ndëshkuese në të drejtën penale; kompensimi i dëmit në të drejtën civile; përcaktimi i detyrimeve në të drejtën administrative etj).

Vlen këtu të apostrofohet se, metoda e subordinimit, si metodë primare është e përfaqësuar në ndërvënien e marrëdhënieve juridike – ekologjike brenda shtetërore. Metoda e koordinimit ndërkaq, aplikohet në procesin e ndërtimit dhe avancimit të rregulativës ndërkombëtare – juridike të së drejtës ekologjike. Kjo duhet bërë në përputhje të plotë me rregullat e konventës së Vjenës për të drejtën kontraktuese nga viti 1972.

Me norma juridike të së drejtës ekologjike, shtetet e ndryshme, parashohin ndërmarrjen e masave të ndryshme financiare dhe ekonomike. Këto masa (sanksione) janë të drejtuara dhe të fokusuara drejtë parandalimit dhe pengimit të ndotjes dhe dëmtimit të mjedisit jetësor. Mbrojtja e mjedisit të shëndosh jetësor, nuk realizohet vetëm me masa preventive e penguese, por edhe me masa represive, me të cilat arrihet efekti i caktuar (i planifikuar dhe dëshiruar më parë); arrihet aplikimi i sanksioneve, kundër personave fizikë e juridikë, të cilët i kanë shkelur dispozitat ligjore, për mbrojtjen e mjedisit jetësor.

## **3. Parimet bazike të së drejtës ekologjike**

### **3.1. Nocioni dhe domethënia e parimeve në drejtësi**

Parimet janë rregulla bazike, udhërrëfyese, direktiva, mendime udhërrëfyese ose prijëse, janë postulate për punët e caktuara, synimet dhe qëllimet e caktuara. Parimet janë kriteriume për të vepruar dhe për të gjykuar. Ato përcaktojnë metodën e qasjes realitetit, fenomeneve dhe problemeve që ndodhin në te e që janë objekt vështrimi dhe shqyrtimi. Parimet themelore e pre determinojnë dhe e determinojnë brendinë dhe veçoritë e një institute, degë të së drejtës, disiplinë shkencore; shkencës në tërësi; por edhe të drejtës në veçanti.

Kësodore edhe parimet thelbësore të së drejtës ekologjike, sit ë tilla, ia japin vulën themelore çdo institucioni të veçantë të së drejtës. Prandaj, njohja e parimeve të së drejtës ekologjike ka rëndësi dominante, sikur për kreatorin e normës juridike, ashtu edhe për zbatuesin e saj.

Ligjvënësi gjatë pregaditjes dhe miratimit të akteve ligjore, duhet të ketë parasysh parimet themelore, sepse ato janë parakusht themelor dhe qenësor, janë determinancë e tërë sistemit juridik të një vendi. Për zbatuesit e normave (rregullave) juridike, parimet themelore, nga ana tjetër janë udhërrëfyes gjatë interpretimit të atyre normave juridike.

Për të drejtën ekologjike, relevante janë ato parime, të cilat burojnë nga kushtetuta si akti më i lartë juridik i një vendi. Mirëpo, edhe parimet gjithëpërfshirëse e të plotfuqishme të shkencave natyrore. Në qarqet relevante doktrinale dhe në literaturë, më së shpeshti përmenden katër (4) parime themelore (primare) të së drejtës ekologjike:

- Parimi i parandalimit ( preventivës);
- Parimi i kauzalitetit ( veprimit shkak-pasojë);
- Parimi i bashkëpunimit (kooperativitetit); dhe
- Parimi i kompensimit të përgjithshëm ( të barrëve të përbashkëta) (ky parim pranohet dhe aplikohet, ani që për nga esenca dhe natyra e tij specifike, ky parim faktikisht paraqet të kundërtën e parimit të kauzalitetit dhe është parimi më i ri).

Po qese parimet e sipër apostrofuara i qëmtojmë dhe detalizojmë analitikisht në perimtësi; mund të kanalizohen dhe kanalizohen nga ta edhe këto parime aksesore, sekondare apo ndihmëse të së drejtës ekologjike:

- Parimi i status quo-së (i cili nënkupton dhe kërkon ruajtjen e gjendjes ekzistuese të mjedisit, ose ndalimin e keqësimit të mëtejme të asaj gjendjeje);
- Parimi i kujdesit ose vigjilencës (precantionary principle) i cili shprehet përmes maksimës latine “in dubio pro securitate”;
- Parimi i mbrojtjes;
- Parimi i përhershmerisë (permanencës) së rregullimit të marrëdhënieve;
- Parimi i ndalimit të shmangies nga rregullat ekologjike;
- Parimi i kontrollimit të përgjegjësisë personale etj.

Shqyrtimet e mëtejme tematike do të përqendrohen në katër (4) parimet kryesore të përmendura paraprakisht.

### **3.2. Parimi i parandalimit**

=====

Zanafillën fuqizuese dhe avancuese, parimi I parandalimit në të drejtën ekologjike e ka nga një raport përkitazi me mjedisin të Parlamentit gjerman të v. 1976. Në këtë raport, nder të tjera thuhej:

“ruajtja e mjedisit nuk kufizohet vetëm në mbrojtjen nga rreziqet kërcënuese dhe kompensimit të dëmeve të shkaktuara. Politika preventive kërkon që të mbrohen themelet e dhantive natyrore. Për këtë janë të nevojshme masat e planifikuara për ardhmëri”. Pas kësaj kohe (viti 1976) parimi i parandalimit ka hyrë edhe në legjislacionet e shteteve të ndryshme.

Esenca e këtij parimi parandalues është të penguarit e paraqitjes ose shkaktimit të dëmeve të reja për mjedisin. Nuk bëhet fjalë për mbrojtje pasive të mjedisit, as për shpërndarjen e thjeshtë të ngarkueshmerisë së mjedisit, por para se gjithash kemi të bëjmë me veprime të planifikuara për ardhmëri. Kjo më tutje do të thotë preventivë para rreziqeve, të papriturave, të padëshiruarave; preventivë ndaj ndotjeve dhe rrezikimeve të burimeve natyrore. Do të thotë parandalim i dëmeve të reja e jo veprim pas dëmeve paraprakisht të shkaktuara. Pikërisht për këtë arsye në të gjitha legjislacionet nacionale, para kërkesave për zvogëlim, detyrimisht përcaktohet ndalesa e emisionit të agjenseve. Andaj, parimi i parandalimit përfshinë largimin kohor dhe hapësinor të rrezikut të rasteve të probabilitetit më të ulët të ndodhjes (shkaktimit të dëmit – deri te dyshimi i ekzistimit të rrezikut. Preventiva në kohën e duhur vepron në interval të gjatë kohor, për gjeneratat e reja. Ajo nuk bënë të jetë e rastit, spontane e pa studiuar dhe e pa planifikuar. Te kufizohet në prezent (në të tashmen), ajo duhet të planifikohet, të reflektohet dhe efektuohet për dhe në të ardhmen. Megjithëkëtë, janë të ndryshme veprimet e shteteve në rast të ekzistimit të probabilitetit (ndoshtashmerisë) të ndodhjes së rrjedhjes së ndaluar, përkatësisht kur ekziston dyshimi i bazuar përkitazi me ndodhjen (shkaktimin) e rrezikut. Shumica e shteteve, me ligjet e tyre, kanë paraparë intervenimin e tyre-qysh në rastet e ekzistimit të dyshimit të bazuar për shkaktimin e rrezikut. Ndërlidhur me këtë, parimi sekondar in dubio pro securitate vjen në shprehje si parim i veçantë, brenda parimit të përgjithshëm të parandalimit.<sup>143</sup>

### **3.3 Parimi i kauzalitetit (veprimi dhe shkaku-pasojë) ose (parimi i pagesës së shpenzimeve të mospastrimit ose të rrezikimit të mjedisit)**

Ky parim në vete ngërthen shumë parime dhe dimensione, ngase shtrihet në disiplina të ndryshme shkencore relevante. Strumbullar kryesor

---

<sup>143</sup> Pravo okolisa (pravo zastite okolisa) – Pravna grana I interdisciplinarnski studijski predmet) fq. 21-22.

=====

dhe veçantia më specifike e këtij parimi do të duhej të ishte përgjegjshmëria e sjelljes së subjekteve të caktuara fizike dhe juridike në relacion me ambientin (mjedisin) jetësor, si dhe përgjegjësia e tyre për dëmin e shkaktuar me mospastrimin e mjedisit. Pra edhe me mosveprim. Përgjegjshmëria, kujdesi dhe përgjegjësia e subjekteve fizike dhe psikike ndërlidhur me ruajtjen, rrjedhimisht mosdëmtimin – mos rrezikimin e mjedisit, janë komponentët kryesorë të parimit të kauzalitetit në të drejtën e ekologjike.

Prandaj, esenca e këtij parimi qëndron në bamurinë se kushdo që nuk e pastron ose rrezikon mjedisin, ose edhe shkaktën dëm, duhet të paguaj shpenzimet e mospastrimit, të paguaj tatim ose tjetër formë prestacioni, ose ta paguaj dëmin, në proporcion mospastrimit e shkaktuar.. Sipas këtij parimi shkaktari (mospastrimi i mjedisit është realisht dhe financiarisht përgjegjës. Ai në fakt është i detyruar, që me sanim të pjesërishëm ose me kompensime financiare- ta evitoj mospastrimin (ndotjen) e shkaktuar të mjedisit.

Parimi “mospastruesi paguan” – për herë të parë, në planin ndërkombëtar përmendet në vitin 1972 kur shtetet anëtare të OECD-së janë akorduar se nuk do të subvencionojnë shpenzimet e masave për parandalimin dhe mbikëqyrjen e mospastrimit, por që shpenzimet duhet të bartën nga ana e mospastruesit.

Rrjedhojë pozitive e këtij parimi është se në drejtësi tani më nuk mund të flitet për të ashtuquajturat “ të mira të lira”, gjegjësisht për aso të mira, të cilat do të mund të dëmtoheshin pa sanksione.

#### **3.4. Parimi i kooperimit – (parimi i tërësishmerisë dhe bashkëveprimit të publikut)**

Ky parim nënkupton angazhimin e përbashkët, inkorporimin dhe bashkëpunimin e të gjithë subjekteve, aktorëve dhe faktorëve në mbrojtjen e mjedisit. Këto subjekte janë: shteti dhe institucionet e tij, pjesëmarrësisë ekonomike (biznesore) të transaksioneve dhe mbarë shoqëria. Në këtë mënyrë, me angazhimin, kujdesin dhe veprimin permanent dhe immanent të të gjithëve (në të mirën e të gjithëve) ruhet më mirë e më shumë mjedisi respektohet, fuqizohet dhe respektohet maksima e gjithëpranueshme mbi ndarjen e punës dhe mënyrës së veprimit e të drejtimit të shtetit demokratik të së drejtës.

Tërësishmëria dhe bashkëveprimi sipas parimit të kooperimit nënkupton aktivitetet e shumta, të përbashkëta të të gjitha subjekteve kompetente, veçanërisht të institucioneve dhe autoriteteve qendrore e lokale përmes strategjive, programeve, planeve dhe dispozitave për mbrojtjen e

=====

mjedisit; dhënies së lejeve, pëlqimeve; zbatimit të politikave financiare; zbatimit të mbikëqyrjes, si dhe të masave të tjera të mbrojtjes së mjedisit.

Sipas parimit publikueshmerisë ose të pjesëmarrjes së publikut në trajtimin e çështjeve të gjitha organizmat shtetërore – institucional, janë të detyruara që të sigurojnë pjesëmarrjen e të gjithë të interesuarve, qytetarëve etj. Në zgjidhjen institucionale të çështjeve që kanë të bëjnë me mbrojtjen e mjedisit. Shteti me institucionet e tij, për nga definicioni, roli dhe funksioni i tij, duhet të siguroj mekanizma përkatës dhe modalitete adekuate për mbrojtjen e mjedisit, qytetarit dhe të resurseve natyrore dhe vlerore. Ai këtë mbrojtje e rregullon me akte të përgjithshme dhe të veçanta juridike; përmes zhvillimit të shkencës, dijeve profesionale dhe atyre teknike-teknologjike më të avancuara.

Mirëpo, me që problemet ekologjike janë komplekse në këtë mision, pra në mbrojtjen e mjedisit jetësor dhe në zgjidhjen e problemeve ekologjike, të drejtë dhe detyrime ka edhe qytetari, përkatësisht bashkësia e gjerë shoqërore. Opinioni publik sipas ligjeve tona në fuqi ka të drejtë të informohet dhe duhet të informohet me kohë, saktë dhe drejtë lidhur me gjendjen e mjedisit, shkallën e ndotjes, indikatorët, agjenset, masat që janë ndermarrur, për të evituar ndotjen etj.

### **3.5.Parimi i përgjegjësisë së përgjithshme – kompensimit**

Ky parim bazohet në bamurinë që shteti nuk mund të lirohet nga ato detyrime, të cilat burojnë nga të drejtat kushtetuese për jetë të shëndosh dhe mjedis të pastër. Intervenimi dhe përgjegjësia e shtetit në çështje ekologjike është e nevojshme dhe imperative edhe për shkak të gjendjes së rëndë akute dhe kronike të krijuar me vite, të shtresimeve ndotëse të ambientit. Këto shtresime janë krijuar si rrjedhojë e veprimeve, afarizmit dhe menaxhimit joadekuat të resurseve dhe të mjedisit.

Në funksion të masave parandaluese dhe shëruese, në disa vende janë vu tatime të gjelbra (ekologjike) si p.sh. në Finlandë, Norvegji, Holandë, Danimarkë, Suedi. Në këto shtete autoritetet kompetente kanë instaluar tatime në emisionin e dioksidit në produkte diverse – pesticide, goma të automobilave, ambalazhe etj. Ky parim ndryshe quhet edhe – “parimi i barrës së përbashkët” ose i “Shpenzimeve të njëjta”. Sipas këtij parimi, shpenzimet për mbrojtjen e mjedisit, financohen nga buxheti – taksapaguesit.<sup>144</sup>

### **Konkluzë**

---

<sup>144</sup> Op. cit. fq. 25.



Në këtë punim jam përpjekur të shqyrtoj gjendjen e sistemit ekologjik si dhe efektet e saj në jetën tonë.

Mbrojtja e mjedisit jetësor po bëhet kërkesë gjithnjë e më e madhe për mbijetesën e civilizimit njerëzor. Lëvizjet e reja moderne ekologjike i vështrojnë problemet e mbrojtjes së mjedisit si çështje të lidhura drejtpësdrejt me kualitetin e jetesës.

Përdorimi i parimeve ekologjike krijon mundësi për drejtim më efikas të zhvillimit shoqëror në veçanti të atij ekonomik duke krijuar resurse njerëzore të cilat merren më zgjidhjen e problemeve të avansimit dhe mbrojtjes së mjedisit.

Shembull i mirë për këtë do të shërbente ,qëndrimi i arbitrave në rastin Internacional Joint Commission of the USA and CANADA(1909),në rastin Trail Sfetler, në të cilin rast ata (arbitrat) kanë konkluduar se, sipas parimeve të së drejtës ndërkombëtare , asnjë shtet, nuk ka të drejtë,që të lejojë në territorin e tij aktivitete të tilla të cilat shkaktojnë ndotje në territorin e shtetit tjetër.

### **Referencat**

<sup>1</sup> Drenovak, Mirjana,Ekolosko pravo, strucna grupa- seminar 425. Fq. 7.

<sup>1</sup> Pravo okolisa (pravo zastite okolisa), pravna grana i interdisciplinarni studijski predmet, materiali pa emer e mbiemer të caktuar, fq. 4.

<sup>1</sup> Envirovimental law, [http://en.Wikipedia.org/wiki/Environmental\\_law](http://en.Wikipedia.org/wiki/Environmental_law), fq.

<sup>1</sup> Drenovak, Mirjana,op. cit., fq. 6-9.

<sup>1</sup> Pravo okolisa (pravo zastite okolisa) – Pravna grana I interdisciplinarni studijski predmet) fq. 21-22.

<sup>1</sup> Op. cit. fq. 25.

=====